

1983/84:93

Onsdagen den 7 mars em.

Kl. 19.30

**10 § Nya förfaranderegler för punkt-
skatter och prisregleringsavgif-
ter** (forts. från prot. 92)

Fortsattes överläggningen om skatteutskottets betänkande 1983/84:22.

Anf. 66 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag begärde ordet därför att Karin Ahrland ställde en direkt fråga till mig just innan debatten bröts kl. 18. Nu ser jag att hon inte har kommit in i kammaren, men hon kanske lyssnar på rummet till vad jag har att säga.

Hennes fråga var huruvida moderaterna i sin motion och i sin reservation också krävde uppluckring när det gäller spritserveringen ombord på Öresundsbatarna.

Svaret är: Nej, de gällde endast krav på att man skulle återfå den underhållning som man hade innan lex Öresund kom till 1961 och att myndigheterna skulle vara litet generösare beträffande den skattefria försäljningen av tobak.

Anf. 67 EGON JACOBSSON (s):

Herr talman! Två saker vill jag säga innan debatten är slut.

För det första vill jag beklaga att den motion från folkpartiet som Karin Ahrland hänvisade till inte finns med i detta betänkande. Detta kan dock icke skatteutskottet lastas för. Var felet ligger undersöks f. n.

För det andra vet jag att Knut Wachtmeister ondgjorde sig över att jag i slutskedet av debatten lämnade kammaren. Det innebär nu inte att jag inte vet vad som har sagts, och jag vet att han inte tillförde debatten något nytt i sakfrågorna.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Voteringen redovisas i 12 §.)

11 § Finansdebatt (votering betr. finansutskottets betänkande 25)

Anf. 68 TALMANNEN:

Kammaren återupptar nu behandlingen av finansutskottets betänkande 25, där voteringen före middagspausen på grund av tekniskt fel på voteringsapparaten avbröts efter beslutet beträffande mom. 2. För att ingen osäkerhet skall råda beträffande mom. 1 och 2 hemställer jag att kammaren beslutar att voteringen nu får omfatta hemställan i dess helhet, dvs. även mom. 1 och 2.

Denna hemställan bifölls.

Mom. 1 (de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken)

Först biträdades reservation 1 av Björn Molin m. fl. med 138 röster mot 12 för reservation 2 av Carl-Henrik Hermansson. 156 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 156 röster mot 138 för reservation 1 av Björn Molin m. fl. 12 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 2 (löntagarfonder m. m.)

Hemställan

Utskottets hemställan bifölls med 168 röster mot 138 för bifall till hemställan i reservation 3 av Björn Molin m. fl.

Motivering

Utskottets motivering godkändes med 160 röster mot 12 för godkännande av den i reservation 4 av Carl-Henrik Hermansson anförda motiveringen. 134 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 3 (utredning av vinstandelssystem)

Utskottets hemställan bifölls med 207 röster mot 95 för reservation 5 av Björn Molin m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 4 (lokalisering av löntagarfondskanslier)

Utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering – som ställdes mot bifall till utskottets hemställan med godkännande av den i reservation 6 av Björn Molin m. fl. anförda motiveringen – bifölls med acklamation.

Mom. 5 (de allmänna riktlinjerna för budgetregleringen)

Först biträdades reservation 9 av Björn Molin – som ställdes mot reservation 10 av Carl-Henrik Hermansson – med acklamation.

Härefter biträdades reservation 8 av Nils Åsling och Rolf Rämgård med 45 röster mot 17 för reservation 9 av Björn Molin. 245 ledamöter avstod från att rösta.

Därpå biträdades reservation 7 av Lars Tobisson m. fl. med 77 röster mot 46

för reservation 8 av Nils Åsling och Rolf Rämgård. 184 ledamöter avstod från att rösta.

Slutligen bifölls utskottets hemställan med 156 röster mot 77 för reservation 7 av Lars Tobisson m. fl. 74 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 6 (översyn av finansieringsformerna för socialförsäkringssystemen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 11 av Björn Molin – bifölls med acklamation.

Mom. 7 (avgiftssättning)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 12 av Björn Molin m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 8 (kredit- och statsskuldpolitiken)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 13 av Lars Tobisson m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 9 (sänkning av räntan)

Utskottets hemställan bifölls med 290 röster mot 12 för reservation 14 av Carl-Henrik Hermansson. 3 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 10 (konstitutionella begränsningar i den ekonomiska politiken)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 15 av Lars Tobisson m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 11 (den kommunala ekonomin)

Hemställan

Utskottets hemställan, som ställdes mot hemställan i
dels reservation 16 av Lars Tobisson m. fl.,
dels reservation 17 av Nils Åsling och Rolf Rämgård,
dels reservation 18 av Björn Molin,

bifölls med acklamation.

Motivering

Utskottets motivering – som ställdes mot den i reservation 19 av Carl-Henrik Hermansson anförda motiveringen – godkändes med acklamation.

Mom. 12 (frisläppande av investeringsreserver)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 20 av Björn Molin m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 13 (lån för televerkets verksamhet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 21 av Carl-Henrik Hermansson – bifölls med acklamation.

Nr 93

Onsdagen den
7 mars 1984

Finansdebatt

*Nya förfarande-
regler för punkt-
skatter och pris-
regleringsavgifter*

Mom. 14 a (vissa frågor rörande affärsverken)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 22 av Lars Tobisson m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 14 b (televerkets finansiering m. m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 23 av Carl-Henrik Hermansson – bifölls med acklamation.

Mom. 14 c (översyn av de statliga verkens finansieringsformer)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 24 av Björn Molin – bifölls med acklamation.

Mom. 14 d och 15

Utskottets hemställan bifölls.

12 § Nya förfaranderegler för punktskatter och prisregleringsavgifter (votering betr. skatteutskottets betänkande 22)

Mom. 3 (en utvärdering av kassettskatten)

Utskottets hemställan bifölls med 212 röster mot 94 för reservation 1 av Knut Wachtmeister m. fl.

Mom. 4 (slopande av videoskatten)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Knut Wachtmeister m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 5 (dryckesskatten på smaksatt mjölk m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 240 röster mot 63 för reservation 3 av Stig Josefson m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 6 (beskattning av datorer)

Utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering – som ställdes mot utskottets hemställan med godkännande av den i reservation 4 av Knut Wachtmeister m. fl. anförda motiveringen – bifölls med acklamation.

Mom. 8 (en uppmjukning av "lex Öresund")

Utskottets hemställan bifölls med 219 röster mot 84 för reservation 5 av Knut Wachtmeister m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

13 § Föredrogs

Skatteutskottets betänkanden

1983/84:23 Överenskommelse mellan Sverige och Frankrike om bistånd i tullfrågor (prop. 1983/84:93)

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Den skattemässiga
behandlingen av
förluster i samband
med Vänerskogs
konkurs*

14 § Den skattemässiga behandlingen av förluster i samband med Vänerskogs konkurs

Föredrogs skatteutskottets betänkande 1983/84:25 om den skattemässiga behandlingen av förluster i samband med Vänerskogs konkurs.

Anf. 69 BERTIL JONASSON (c):

Herr talman! Jag vill inleda med att uttala min förvåning över att motion 1466 vid detta riksmöte, om den skattemässiga behandlingen av förluster i samband med Vänerskogs konkurs, behandlas separat. Motioner brukar få ligga till dess en proposition skall behandlas. Då en sådan aviserats, hade väl den handläggningsordningen varit den lämpligaste även i detta fall.

Bakom motionens tillkomst ligger Vänerskogskonkursen och de oförutsedda skattekonsekvenser som uppstått för skogsägarna. Själva sakfrågan har varit uppe till debatt i riksdagen flera gånger, varför jag inte skall gå in på den. Vad som förevarit är vid det här laget helt känt för riksdagens ledamöter.

Det orimliga ligger i att många skogsägare har förlorat skogen och pengarna för denna. Så skall de betala skatt på dessa pengar som de aldrig sett eller får se och dessutom moms som de aldrig fått. Härutöver har de kvarstående kostnader, för planteringsåtgärder m. m. – vi vet att många skogsägare tvingats avverka hårt på grund av insektsskador.

Att detta är orätt bör alla ha klart för sig. Regeringen har också, genom finansminister Feldt, ställt sig positiv, och i samband med svar på frågor av Gunnar Olsson och mig den 12 januari i år har finansministern lovat kompensation.

För att hålla frågan levande och få ett så snabbt beslut som möjligt har ett 20-tal ledamöter i riksdagen väckt motionen 1466 som nu behandlats av skatteutskottet. I motionen har vi framhållit att rättvisa bäst skulle skapas genom avdragsrätt vid taxeringen. Det borde också vara den enklaste vägen.

Skatteutskottets föreliggande utlåtande i anledning av motionen överensstämmer inte helt med våra önskemål, vare sig beträffande likformig behandling av skattebetalare eller när det gäller rättvisa eller snabbhet. Enligt min mening kunde utskottet mycket väl redan nu ha uttalat sig för möjligheten att lösa den här frågan via skattelagstiftningen. Som finansminister Feldt framhållit i tidigare debatter, skulle skogsägarna, om konkursen inträffat 1983, inte ha drabbats av de nämnda skattekonsekvenserna. Den enklaste och bästa lösningen skulle då vara att tillämpa de nya bestämmelserna. Det har hänt förut, och den möjligheten finns väl fortfarande.

Jag skall dock inte ställa något yrkande, utan vi får nu avvakta propositionen.

*Den skattemässiga
behandlingen av
förluster i samband
med Vänerskogs
konkurs*

nen. Jag hoppas emellertid att regeringen skall lägga fram ett förslag som tillfredsställer önskemålen i motionen.

Motionen är undertecknad av riksdagsledamöter från fyra partier, representerande fem län. Detta visar att det finns ett starkt stöd för de synpunkter som framförts i motionen. Jag hoppas att det inte skall dröja länge förrän vi kan fatta ett beslut i frågan som tillgodoser de drabbade Vänerskogsmedlemmarnas berättigade krav på rättvisa.

Anf. 70 OVE ERIKSSON (m):

Herr talman! Det enda positiva man kan säga om skatteutskottets behandling av motion 1466 om den skattemässiga behandlingen av förluster i samband med Vänerskogs konkurs är att den har varit snabb.

Däremot kan man inte påstå att den har varit uttömmande. Utskottet hänvisar i stort endast till finansministerns uttalanden i olika interpellations- och frågedebatter. I övrigt har man inte gjort den genomlysning av problemen som många hårt och orättvist drabbade skogsägare har hoppats på. Vad värre är: Man tycks inte ens ha försökt. Under min relativt korta tid i riksdagen har jag inte upplevt maken till summarisk, för att inte säga nonchalant, behandling av en seriös motion.

Det handlar här, som kammarens ledamöter nu vet, om en grupp människor som tvingats betala inkomstskatt, mervärdeskatt och sociala avgifter på inkomster som de aldrig har haft.

Likviderna för virke levererat till Vänerskog överfördes efter styrelsebeslut – automatiskt och utan någon som helst aktiv handling från skogsägarnas sida – till s. k. likvidlånekonton. Överföringarna till dessa konton pågick ända till företagets konkurs i december 1981. De senast överförda likviderna var i realiteten omöjliga att lyfta även för de medlemmar som ämnat göra detta.

I samband med konkursen förlorade medlemmarna pengarna på dessa konton. Och därefter kom skattesmållen.

Denna orättvisa har upprört alla som tagit del av historien. Juridiskt har regeringsrätten fastställt att det rör sig om en kapitalförlust och att beloppet är skattepliktigt. Beslutet var dock inte enhälligt, och en resningsansökan förbereds f. n.

Även finansministern har ömmat för de drabbade och sagt sig söka en lösning, dock utan att vilja gå med på en retroaktiv lagstiftning.

Den lösning som finansministern uppenbarligen tänkt sig inger starka betänkligheter. Finansministern sade i frågedebatten den 12 januari: "Enligt min mening kan det vara motiverat att samhället kompenserar skogsägare som försatts i en ohållbar ekonomisk situation till följd av det skattemässiga ställningstagandet." Innan något förslag kunde framläggas ville finansministern utreda hur många som berörs och hur stora belopp det rör sig om. Dessutom ville han ha fram "hur hårt människorna har drabbats och hurudan den ekonomiska situationen är för dem det gäller".

För att få fram dessa uppgifter krävs enorma utredningsinsatser. Det gäller totalt 20 000 människor som har förlorat 60 milj. kr. Vad värre är:

Finansministern anvisar här en väg som leder till uppenbart godtycke. Hur skall man kunna bedöma "hur hårt människorna har drabbats" och "hurudan den ekonomiska situationen är"?

Hårt prövade skattebetalare skall inte behöva utsättas för en närgången socioekonomisk utredning. Det är inte så kravet på skatt efter bärkraft skall tillfredsställas!

Men skatteutskottet ställer sig uppenbarligen bakom denna nya tillämpning av skattelagarna efter sociala värderingar. Utskottet motsätter sig en ändring av skattelagstiftningen men ställer sig positiv till att kompensera de drabbade skogsägarna "i enlighet med de intentioner som finansministern angivit".

Vi motionärer är inte främmande för en lösning utanför lagstiftningen. Men det är vår bestämda uppfattning att denna compensation måste, som det heter i motionen, "vara likformig och utbetalas utan byråkratiska omgångar". Den enda och självklara principen borde naturligtvis vara att man inte skall behöva betala skatt på en inkomst som man inte har disponerat. Det är också syftet med vår motion, som slutar med följande hemställan: "att riksdagen hos regeringen begär att förslag snarast framläggs för att tillgodose de drabbade Vänerskogsmedlemmarnas berättigade krav på rättvisa".

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till motion 1983/84:1466.

Anf. 71 GUNNAR OLSSON (s):

Herr talman! Jag har inte för avsikt att polemisera mot mina kolleger på länsbanken utan vill bara redovisa några korta fakta om hur det här ärendet ligger för dagen. Det behövs inte, som Ove Eriksson sade, några byråkratiska omgångar, och det krävs inte heller några enorma utredningsresurser för att utreda detta.

I en interpellationsdebatt här i kammaren den 12 januari förklarade finansminister Kjell-Olof Feldt att det kan vara motiverat att samhället kompenserar skogsägare som försatts i en ohållbar ekonomisk situation till följd av det skattemässiga ställningstagandet till vissa förluster – t. ex. i samband med den konkurs som drabbade Vänerskog hösten 1981. Finansministern bedömde dock att de uppgifter som fanns tillgängliga den 12 januari inte var tillräckliga för att bedöma förhållandena i de enskilda fallen. Det krävdes enligt finansministern ett klarläggande, och innan resultatet av ett sådant utredningsarbete förelåg kunde Kjell-Olof Feldt inte uttala sig om vilken compensation som skulle kunna komma i fråga.

Kort tid efter det att interpellationsdebatten med finansdebatten hade ägt rum här i kammaren erhöll landshövding Bengt Norling uppdraget att ta fram statistikmaterial över de skogsägare som blev ekonomiskt lidande på Vänerskogskonkursen. Detta kunde via data ske snabbt, och det visade sig röra sig om bortåt 25 000 personer. Av förklarliga skäl var det inte möjligt att överväga compensationer till alla dessa ca 25 000, utan efter det att departementet fått ta del av hela det material som tagits fram i Värmland beslöt sig departementschefen för att begära en registrering av de personer som vid konkursögonblicket hade förlorat 10 000 kr. eller mer.

Onsdagen den
7 mars 1984

*Den skattemässiga
behandlingen av
förluster i samband
med Vänerskogs
konkurs*

Detta registreringsarbete tog ca 10–12 dagar. Det bedrevs på länsstyrelsen i Värmland, och det visade sig då att det rörde sig om närmare 1 500 personer som hade gjort förluster på 10 000 kr. och däröver. Av dessa hade ca 350 gjort sina förluster under själva konkursåret 1981.

Den 24 februari översändes resultatet av detta registreringsarbete från länsstyrelsen i Karlstad till finansdepartementet, och här finns nu detta material. Enligt vad jag har inhämtat i dag – och enligt vad jag förstår – arbetas det nu aktivt och intensivt i departementet för att ett förslag skall kunna presenteras under våren. Därmed är inte jag lika förvånad som Bertil Jonasson över att den värmländska motionen inte har behandlats, utan precis som skatteutskottet har sagt inväntar vi nu det arbete som, vill jag påstå, bedrivs aktivt i departementet. Vi har att motse ett förslag senare i vår.

Anf. 72 BERTIL JONASSON (c) replik:

Herr talman! Jag har lyssnat på Gunnar Olsson som har lämnat en redogörelse över de olika turerna i detta ärende, och vi känner till dem. Jag kan också förstå detta. Vad jag däremot har svårt att förstå är hur man skall kunna lösa denna fråga på ett rättvist sätt om man inte skall följa de skatterättsliga reglerna.

Vi har en progressiv beskattning i vårt land som tar stark hänsyn till människornas inkomst- och förmögenhetsförhållanden. Jag anser att detta är tillräckligt för att gälla i allmänhet. Skulle man sedan på det här området gå utöver detta med ett liknande system tycker jag blir orättvist. Dessutom måste det bli ett kolossalt merarbete. Vi har ett system nu som, om konkursen hade inträffat 1983, skulle gjort det möjligt att lösa problemet skattevägen. Jag kan inte förstå annat än att det skulle vara en ganska enkel sak att överföra denna kompensation.

Det är detta jag hoppas på, och det är därför som jag inte förut har ställt något särskilt yrkande – då hade vi kanske kommit i en ännu sämre situation. Det är för skogsägarna jag ömmar, de människor som har drabbats oändligt hårt av att tvingas betala skatt för pengar som de aldrig har sett. Det är orimligt.

Anf. 73 OVE ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! Det var en intressant redogörelse som Gunnar Olsson gav för de undersökningar som nu har satts i gång i finansdepartementet. Det intressanta är att man har gått ifrån finansministerns klara och entydiga uttalanden här i kammaren. Han sade tidigare att det var de som hade försatts i en ohållbar situation på grund av det skattemässiga ställningstagandet som skulle kompenseras. Man skulle först ta reda på hur hårt människorna hade drabbats och hurdan den ekonomiska situationen var för dem.

Jag hälsar med tillfredsställelse att man nu har gått från dessa ståndpunkter och att man tydligen söker efter en möjlig väg – som jag också tycker är riktig. Sedan kan man naturligtvis diskutera avgränsningar som måste göras. Det kan finnas skäl för avgränsningar i beloppshänseende, och också för avgränsningar i tidshänseende.

Jag vill inte säga att 10 000 kr. är den rätta nivån. De som har förlorat uppåt den summan kommer säkert att känna sig orättvist behandlade om de inte får någon form av kompensation medan de som hamnar strax över 10 000 kr. får det.

Det enklaste är att följa principen att man betalar skatt för den inkomst man har haft. När man inte har haft någon inkomst skall man inte heller betala någon skatt. Det var alltså det den fyrpartimotion syftade till som har väckts. Vi skall se till att skattebetalarna får betala skatt efter ett ordentligt skatteunderlag. Det är inkomsten som skall gälla – inte någon social värdering.

Anf. 74 GUNNAR OLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag lovade att inte gå in i någon polemik. Jag skall inte göra det heller. Jag skall bara referera till ett enigt utskottsbetänkande. Moderata samlingspartiet och centerpartiets agerande här förefaller mig något förvånande. När vi hade debatten här i kammaren den 12 januari uttryckte nämligen Bertil Jonasson, som han sade, sin utomordentligt stora glädje för att den här frågan nu äntligen blir löst. Att man sedan under allmänna motionstiden motionerar och på nytt agerar här i kammaren trots denna tillfredsställelse och trots ett enigt skatteutskott tycker jag är litet förvånande. Men jag skall inte gå in i någon mer polemik.

Anf. 75 BERTIL JONASSON (c) replik:

Herr talman! Det är riktigt att jag uttryckte min stora glädje för att man har fått ett löfte om kompensation för de här människorna. Jag har kämpat för den här frågan i många år, alltsedan konkursen inträffade. Jag insåg vad som skulle kunna hända – och det hände också.

Jag är fortfarande glad för att löfte har getts om att det skall utgå kompensation. Jag sade däremot i debatten när löftet gavs att jag hoppades att det hela inte skall kränglas till för mycket, så att det blir omöjligt för människorna att förstå bestämmelserna. Dessutom, sade jag, bör det inte ta alltför lång tid.

När vi har skattesystemet att falla tillbaka på borde det sätt som vi har föreslagit vara det enklaste för att lösa det här problemet – och jag hoppas ännu att man skall kunna lösa det efter de linjerna. Jag hoppas det – med tanke på de människor som har drabbats mycket hårt och orättvist.

Anf. 76 OVE ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! Jag är något förvånad över Gunnar Olssons debatteknik. Han står och säger att han inte vill polemisera. Men vad är det han gör? Visst är det en typ av polemik han för!

Mitt agerande i frågedebatten den 12 januari bestod enbart i att jag var passiv åhörare. Det var alltså en frågedebatt! Men redan då och i artiklar därefter har jag uttalat mig kritiskt mot de synpunkter som finansministern framförde i frågedebatten.

Onsdagen den
7 mars 1984

*Den skattemässiga
behandlingen av
förluster i samband
med Vänerskogs
konkurs*

Anf. 77 RUNE CARLSTEIN (s):

Herr talman! Bertil Jonasson uttryckte sin förvåning över att skatteutskottet så skyndsamt hade behandlat den här motionen. Vi har tyckt att det har varit ganska angeläget att ta ställning till motionen. Som klart framgår av utskottsbetänkandet anser vi att man skall försöka hjälpa de skogsägare som råkat illa ut i samband med Vänerskogs konkurs.

Vad vi hade att bedöma i utskottet var ju om vi skulle försöka lösa problemet genom retroaktiv lagstiftning. Här har ett enigt skatteutskott kommit fram till att det inte är den vägen som man bör välja. Det skulle bli utomordentligt krångligt, eftersom det rör sig om ungefär 25 000 personer. Man skulle få göra om hela taxeringsprocessen för de här 25 000 människorna. Jag vet inte hur man skulle kunna avgränsa, så att det kom att gälla bara dem som har haft affärer med Vänerskog året i fråga. Det har ju inträffat fler konkurser under beskattningsåret. Även dessa skulle ju komma i fråga för omprövning av taxering det året, om man väljer retroaktiv lagstiftning.

Det är alltså inte så enkelt som Bertil Jonasson vill göra gällande. När finansministern här i kammaren sade till Bertil Jonasson och de andra på Värmlandsbanken att man är i färd med att försöka lösa problemen på administrativ väg – och som framgått av vad som sagts är man också på god väg att lämna ett förslag till riksdagen om hur man skall lösa de här problemen – tycker majoriteten i skatteutskottet med rätta att man inte bör välja retroaktiv lagstiftning. I detta avseende har skatteutskottet varit helt enigt.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till skatteutskottets hemställan.

Anf. 78 BERTIL JONASSON (c):

Herr talman! Vi har fått lyssna på utskottets ordförande Rune Carlstein, som sade att man har velat behandla motionen så snabbt som möjligt. Det är väl alltid bra, men det hade kanske varit bättre att behandla hela huvudfrågan på en gång med hänsynstagande till alla olika faktorer.

Det framhålls att utskottet har tagit ställning och att man vill hjälpa, och det är bra att det uttalandet gjorts. Rune Carlstein menar att det skulle bli mycket svårt och att man skulle vara tvungen att göra om hela taxeringen, om man väljer retroaktiv lagstiftning. För min del jag mycket svårt att förstå att detta skulle vara särskilt besvärligt. Med tanke på riktigt små förlorare, om jag får uttrycka mig så, kunde man väl tänka sig att dra upp en bottengräns.

Det gäller att finna en lösning som är rättvis och som inte medför alltför stora skillnader när det gäller behandlingen av människorna. Den progressiva skatten i det här landet är, enligt min mening, tillräckligt stor för att man skall kunna ta ut pengarna av de personer som har större ekonomisk bärkraft. Därför emotser jag ifrån finansministern ett förslag som är tillfredsställande från de här synpunkterna. Jag tror att det är riktigtast att följa de principer som jag nu har nämnt.

Anf. 79 RUNE CARLSTEIN (s):

Herr talman! Jag vill bara säga till Bertil Jonasson att det faktiskt förhåller sig så, att det finns tillfälle att motionera i vanlig ordning när propositionen kommer. Vill man motionera finns det alltså möjlighet till detta när förslaget lagts fram i kammaren. Konstigare är det ju inte.

Anf. 80 BERTIL JONASSON (c) replik:

Herr talman! Det känner jag till efter 26 år i riksdagen.

Anf. 81 GUNNAR BIÖRCK i Värmdö (m):

Herr talman! Jag har uppmärksammat lyssnat på denna debatt. Utskottets talesman har väl rätt. Men denna fråga visar att vi riksdagsmän ibland inte har begripit vad vi har gjort, när vi har stiftat lagar, som domstolarna sedan har måst döma efter. Detta är en varningssignal till oss alla att noggrant pröva alla lagförslag, som i form av propositioner eller utskottsbetänkanden läggs på våra bänkar för beslut.

Lagarna är till för medborgarna och inte för myndigheterna. Det framgår redan av de gamla domarreglerna. Också den delegering av normgivningsmakten till regeringen och därifrån till diverse myndigheter som har blivit praxis måste omprövas. Jag tror att vi har alltför många underlåtenhetssynder på vårt samvete därvidlag. Vi får inte bli förhäxade av juridiska finesser. Vi måste lita mer på det sunda förnuftet och det allmänna rättsmedvetandet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Utskottets hemställan – som ställdes mot motion 1466 av Bertil Jonasson m. fl. – bifölls med acklamation.

15 § Föredrogs

Skatteutskottets betänkanden

1983/84:26 Vissa anslag för budgetåret 1984/85 inom finansdepartementets verksamhetsområde (prop. 1983/84:100 delvis)

1983/84:31 Dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Canada (prop. 1983/84:106)

Justitieutskottets betänkanden

1983/84:13 Anslag till justitiekanslern m. m. (prop. 1983/84:100 delvis)

1983/84:14 Anslag till Svensk författningssamling m. m. (prop. 1983/84:100 delvis)

Vad utskotten hemställt bifölls.

Föredrogs justitieutskottets betänkande 1983/84:15 om ändringar i rättegångsbalken m. m. (prop. 1983/84:78).

*Nämndemäns
medverkan i hov-
rätt*

Anf. 82 ALLAN EKSTRÖM (m):

Herr talman! I justitieutskottets betänkande behandlas en motion av mig, som jag väckte under den allmänna motionstiden för ett år sedan och som gäller nämndemän i hovrätt. Jag yrkade att nämndemannainstitutionen i hovrätt skulle tagas under omprövning, därför att de skäl som åberopades till förmån för riksdagsbeslutet år 1976 – då reformen infördes – inte ägde bärkraft. Samtidigt underströk jag i min motion att nämndemannainstitutet i *tingsrätt* var en oskiljaktig del av rättskipningen i enlighet med och grundat på uråldriga rättstraditioner och att nämndemännens främsta uppgift var att spegla det allmänna rättsmedvetandet på ett representativt sätt.

Avskaffandet av de två lekmännen i en hovrättsavdelnings sammansättning kopplades därigenom av mig till ett *starkt* nämndemannainflytande i tingsrätt i enlighet med dessa historiska rättstraditioner. Jag vill samtidigt gärna förklara att jag mot bakgrund av egna mångåriga erfarenheter är en varm anhängare av nämndemannainstitutionen i tingsrätt och att jag har uppfattat nämndemännen såsom en verklig tillgång då det gäller att t. ex. ta ställning till knepiga bevisvärdespörsmål eller värderingsfrågor i mål rörande vårdnaden om barn eller underhåll efter äktenskapsskillnad.

Nämnden måste då i gengäld vara så allsidigt sammansatt att den har förmåga att på ett representativt sätt spegla olika värderingar och åsikter i samhället och att tillhandahålla kunskaper om och insikter i olika slags samhällsangelägenheter. Även önskemålen om kontinuitet och likformighet i lagtillämpningen förutsätter ett ej alltför litet antal nämndemän, som dessutom får tjänstgöra förhållandevis ofta och som utses vid olika tidpunkter. Denna omständighet – nämligen att nämnden förnyas successivt och deltar i rättskipningen under en längre tidrymd – brukar vi i Sverige framhäva såsom något särskilt positivt, då nämnden jämförs med juryinstitutionen utomlands.

Alla dessa förhållanden har slutligen bidragit till att flestades utveckla ett mycket gott kamratskap och en god sammanhållning mellan nämndemännen och yrkesdomarna, något som i sin tur på ett gynnsamt sätt medverkat till att höja urvalet av nämndemännen. Tingsrätterna har hittills åtnjutit, tror jag, ett alldeles särskilt högt mått av förtroende och tillit från allmänhetens sida.

Vad jag nu tecknat i så ljusa färger hänför sig i tiden till vad som gällde *före* det riksdagsbeslut förra året då antalet nämndemän sänktes från fem till tre. Det finns anledning att återkomma till detta olyckliga riksdagsbeslut, då motioner om upprivande av beslutet kommer att behandlas senare i vår.

Herr talman! Som framgår har de förutsättningar som rådde då jag väckte min motion rörande nämndemän i hovrätt radikalt rubbats. Jag vill därför

yrka avslag på motionen, vilket kan ske genom ett yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Nr 93

Onsdagen den
7 mars 1984

Överläggningen var härmed avslutad.

*Nämndemäns
medverkan i hov-
rätt*

Utskottets hemställan bifölls.

17 § Föredrogs

Lagutskottets betänkanden

1983/84:12 Villkoren för mönsterskydd

1983/84:20 Översyn av reglerna om godtroshövd

Utrikesutskottets betänkande

1983/84:9 Tilläggsbudget II 1983/84, utrikesdepartementet (prop. 1983/84:101 delvis)

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1983/84:15 Godkännande av en av internationella arbetsorganisationen (ILO) antagen konvention om bibehållande av socialförsäkringsrättigheter (prop. 1983/84:81)

Kulturutskottets betänkande

1983/84:12 Anslag på tilläggsbudget II (prop. 1983/84:101 delvis)

Utbildningsutskottets betänkanden

1983/84:11 Anslag på tilläggsbudget II (prop. 1983/84:101 delvis)

1983/84:12 Anslag till utbildningsdepartementet m. m. (prop. 1983/84:100 delvis)

Trafikutskottets betänkande

1983/84:12 Anslag till kommunikationsdepartementet m. m. (prop. 1983/84:100 delvis)

Kammaren biföll vad utskotten i dessa betänkanden hemställt.

18 § Föredrogs trafikutskottets betänkande 1983/84:13 om tilläggsbudget II (prop. 1983/84:101 delvis).

Punkterna 1-3

Utskottets hemställan bifölls.

*Ersättning till lokal
och regional
persontrafik***Punkt 4****Ersättning till lokal och regional persontrafik****Anf. 83 SVEN HENRICSSON (vpk):**

Herr talman! Jag vill till att börja med berätta att jag kommer att yrka bifall till min reservation men inte begära någon votering. Föregående talare har ju tjänat på det, för de har haft stor publik, men nu går väl alla om de inte vill lyssna.

Först helt kort om varför jag har denna reservation. I betänkandet framgår att regeringen vill att TGOJ:s järnvägstrafik mellan Flen och Oxelösund skall gynnas i jämförelse med SJ:s trafik på så sätt att TGOJ kan få lägga ned järnvägstrafiken och ersätta den med landsvägstrafik, och då utgår ett särskilt statsbidrag till landsvägstrafiken precis som när man lägger ned SJ:s trafik.

Men enligt regeringens förslag behöver man inte göra den prövning av motiveringen för nedläggning av tågtrafiken som sker vid SJ:s banor, eftersom TGOJ formellt är en enskild järnväg och reglerna för nedläggningsprövning inte är tillämplbara på en sådan. Det innebär att TGOJ, som formellt är privatbana till 12,5 % – resten ägs av staten – kan få lägga ned trafik utan vidare och ändå åtnjuta statsbidrag för ersättningstrafiken. Det har utskottet i princip inte någon invändning mot. Det är därför som jag har reserverat mig.

Ytterligare ett par motionärer har gjort invändningar och tycker att när man lägger ned järnvägstrafik skall samma prövning ske i fråga om Södermanland som i fråga om andra delar av Sverige. Det blir inte så i detta fall när man medger nedläggning utan prövning och säger att länstrafiken likväl får pengar till att ordna bussar i stället för järnvägstrafik. Man har då tagit bort valmöjligheten mellan tåg och buss som skall finnas. Och regionen missgynnas.

Detta är kontentan av reservationen. Jag behöver inte gå längre. Vi menar att förslaget bör återförvisas och regeringen bör komma med ett nytt förslag, som innebär en större jämlikhet i prövningen av järnvägstrafiks nedläggande. Samma rättigheter skall gälla i Södermanland som i andra landsändar.

Med detta yrkar jag bifall till reservationen. Jag kommer inte att begära votering, men det hindrar inte att andra kan komma att göra det.

Anf. 84 RUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! Anledningen till att utskottet ger ett tillkännagivande i detta betänkande är att trafikutskottet anser att TGOJ i princip bör ges samma förutsättningar som övriga järnvägar som ställs under länshuvudmannens prövning när det gäller persontrafik. Jag vill göra denna klara markering för att det inte skall råda något som helst missförstånd på denna punkt. I övrigt, herr talman, vill jag hänvisa till vad utskottet skrivit i sitt betänkande. Jag hemställer om bifall till trafikutskottets hemställan.

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservationen av Sven Henriksen – bifölls med acklamation.

Nr 93

Onsdagen den
7 mars 1984

19 § Föredrogs

Jordbruksutskottets betänkanden

1983/84:21 Anslag på tilläggsbudget II (prop. 1983/84:101 delvis)

1983/84:22 Godkännande av överenskommelsen den 13 september 1983 om samarbete vid bekämpning av förorening av Nordsjön genom olja och andra skadliga ämnen (prop. 1983/84:88)

*Ersättning till lokal
och regional
persontrafik*

Näringsutskottets betänkande

1983/84:20 Tilläggsbudget II i vad avser industridepartementets område (prop. 1983/84:101 delvis)

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1983/84:16 Riksdagens löne delegations verksamhet under år 1983 (redog. 1983/84:14)

Kammaren biföll vad utskotten i dessa betänkanden hemställt.

20 § Kammaren åtskildes kl. 20.43.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert